

Ett självklart offer?

En intervjustudie av myndigheters samverkan
gällande barn som bevittnat våld i nära relation

LUNDS
UNIVERSITET

Anna Paulsson (900618-4643) och Sofie Bennert (900903-2948)

Lunds universitet
Sociologiska institutionen
SOCK01, 15HP
VT 2014
Handledare: David Wästerfors

Författare: Anna Paulsson och Sofie Bennert

Titel: Ett självklart offer?

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 HP

Handledare: David Wästerfors

Sociologiska institutionen, VT 2014

ABSTRAKT

Denna studie undersöker samverkansprocessen mellan Socialtjänst, Polis- och Åklagarmyndighet i deras arbete med barn som bevittnat våld i nära relationer. Syftet är att skildra och problematisera samverkan beträffande barn som bevittnat våld och deras eventuella möjlighet till att uppnå status som offer. Även kvinnojourers uppfattning om myndigheternas arbete har undersökts. Materialet omfattar sju intervjuer med myndighetspersoner och jouraktiva som analyseras utifrån Nils Christies, Max Webers samt Dag-Ingvar Jacobsens och Jan Thorsviks teorier. Studien finner tecken på bristande kommunikation som ett tydligt hinder i samverkan och att respektive myndighets lagstiftning skiljer vem som är att betrakta som offer. Den ideala samverkan på detta område ligger långt från intervjupersonernas upplevda erfarenheter.

Nyckelord: Samverkan, offer, våld i nära relation, barn som bevittnat våld

ABSTRACT

This study examines the process of cooperation between The Social service, Police department/authority and The Prosecution authority in Sweden in their work with children who have witnessed domestic violence. The purpose is to explore and to problematize if there are any difficulties concerning the cooperation between these authorities. Also the women shelters' perception of the authorities work is included. The study indirectly focuses on the children who witness violence and their ability to get status as a victim. The material includes seven interviews, which have been analyzed with the theories of Nils Christie, Max Weber and Dag-Ingvar Jacobsen and Jan Thorsvik. The study found clear signs in lack of communication between the authorities, which is an obstacle for a good cooperation. Each authority also has separate legislation that controls their work which result in different views on who should be seen as a victim. The ideal cooperation in this area is far from the described experiences of the interviewees.

Key words: Cooperation, victim, domestic violence, children who has witnessed violence

FÖRORD

Efter att ha kämpat i en termin med uppsatsen är den äntligen klar. Vi har stött på många problem utmed vägen men till slut tagit uppsatsen i land. Vi vill tacka vår handledare David Wästerfors för att hela tiden uppmuntrat och gett oss feedback och reflektioner kring våra tankar och arbete. Vi vill även tacka de personer som ställt upp på intervjuer, utan er hade det inte blivit något arbete.

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND OCH INLEDNING	5
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
3. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI	6
3.1 Tidigare forskning	6
3.1.1 Samverkan	6
3.1.2 Våld i nära relation och dess utveckling	8
3.1.3 Samverkan när barn bevittnat våld	9
3.2 Teori	11
3.2.1 Det idealiska offret	11
3.2.2 Webers idealiska byråkrati	12
3.2.3 Organisationsteori	13
4. METOD	14
4.1 Kunskapsanspråk och begrepp	14
4.2 Ansats och genomförande	16
4.3 Kritiska och etiska reflektioner	18
5. ANALYS	19
5.1 Samverkan – fördelaktigt men osäkert	19
5.1.1 När samverkan fungerar	21
5.2 Intressekonflikter	24
5.3 Ett idealiskt offer med förhinder	30
6. REFLEKTION OCH SAMMANFATTNING	37
6.1 Slutsatser	37
6.2 Avslutande tankar och reflektioner	38
REFERENSER	40
Bilaga 1	43
LAGSTIFTNING	43
Bilaga 2	44
INFORMATION GÄLLANDE KANDIDATUPPSATS	44
Bilaga 3	45
INTERVJUGUIDE	45
Bilaga 4	46
INTERVJUGUIDE KVINNOJOURN	46

1. BAKGRUND OCH INLEDNING

Våld i nära relationer är ett ämne som ofta är på medias agenda. Fokus läggs på relationen mellan offer och gärningsperson medan en liten individ hamnar i skymundan. Den individ vi åsyftar är barnet som bevittnar både ett psykiskt och fysiskt våld mellan föräldrarna. Carin Götblad (nationell samordnare mot våld i nära relation) publicerade en artikel på DN Debatt¹ förra året där hon uttryckte sin frustration kring den bristande samordningen mellan de aktörer som kommer i kontakt med utsatta kvinnor och hon kräver förbättringar inom samverkanskedjan. I hennes artikel läggs inget större fokus på de drabbade barnen utan de nämns endast i förbifarten. I detta arbete önskar vi istället lyfta fram dem.

Vi har båda kommit i kontakt med dessa, så som vi uppfattat det, ignorerade barn det senaste året, dels genom arbetslivspraktik samt familjestudier i USA. Att läsa och höra om dessa barn gjorde att vi båda fick ett ökat intresse för den problematik kring barn som myndigheter och andra aktörer ställs inför. Polisen släppte nyligen en informationsfilm² för att visa på hur mycket våld som sker i det dolda, i hemmet. I slutet av filmen zoomas kamerabilden ut och man filmar ett litet barn som sitter på andra sidan väggen och hör när pappa misshandlar mamma. Det är dessa barn vårt fokus i uppsatsen ligger på: de som inte utsätts för våldet direkt, utan befinner sig i miljön där våld förekommer och på så sätt mitt i den omskakande situationen. Vår uppsats kretsar kring dessa barn men på ett indirekt sätt: i centrum står de myndigheter och andra aktörer som borde samverka för barnens bästa.

2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med vår uppsats är att studera berörda myndigheter och hur deras arbete med barn som bevittnar våld i nära relation kan skildras och problematiseras. Myndigheterna vi valt är Polisen, Åklagarmyndigheten samt Socialtjänsten då de enligt lagtext är bundna att samverka när barn far illa. Vi söker att studera den enskilda myndigheten samt hur det gemensamma arbetet skildras och problematiseras i myndighetspersoners muntliga framställningar, ett arbete som idealt sätt ska främja de samhälleliga intressen som finns för att hjälpa och skydda barn. Vi vill belysa ett inifrånperspektiv från tjänstemän på de aktuella myndigheterna och vi önskar att, för att belysa arbetet med barn på ett tydligare sätt, även låta kvinnojourer ge sin bild av samarbetet då de i många fall är delaktiga i samverkan. Genom att inkludera både myndigheter och kvinnojourer söker vi en djupare och mer ingående bild.

Frågeställningarna vi sökt att besvara i detta arbete ser ut som följande:

---

¹ <http://www.dn.se/debatt/battre-samordning-kravs-i-bemotandet-av-valdsutsatta/> Publicerad 2013-06-23

² https://www.youtube.com/watch?v=bt4_EVLXuZE

1) Hur framställer aktörerna samverkan mellan Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten och Socialtjänsten i arbetet som rör barn som bevittnat våld i nära relation?

2) I vilken mån tillskrivs barn som bevittnar våld i nära relation status som brottsoffer enligt respondenterna?

3. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI

3.1 Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör vi för en del av den tidigare forskning som vi funnit intressant i vårt arbete. Nedan följer ett urval av tidigare forskning kring (a) samverkan, (b) hur våld i nära relation har uppmärksamats och (c) barns roll samt samverkan mellan myndigheter när barn bevittnat våld. Det sistnämnda området saknar i stort sett grundläggande forskning, då man ännu inte har studerat framgången med samverkan mellan myndigheter som kommer i kontakt med barn i sitt arbete. I det avsnittet har vi integrerat forskningsredogörelsen med bakgrunden till det Barnahus som etablerades i Stockholm samt den rådande lagstiftning där myndigheterna är bundna av lag att samverka när barn far illa eller riskerar att fara illa. Lagstiftningen finns även bifogad som bilaga i slutet av detta arbete för att underlätta förståelsen kring myndigheternas arbete.

3.1.1 Samverkan

Den tidigare forskningen om samverkan är omfattande. Bakgrunden till samverkan kan bland annat hänvisas till att myndigheter eller organisationer tillsammans kan uppnå sådant man inte klarar på egen hand (Lindberg 2009). Enligt Lindberg kan myndigheter också samverka för att möta påtryckningar utifrån för att uppfattas som en modern myndighet (ibid.). Basic (2013, 28) skriver ”samverkan’ framställs oftast som något fördelaktigt för myndigheter och organisationer och tendensen att försöka samverka över organisationsgränser är ett återkommande fenomen i dagens samhälle, både i Sverige och internationellt”. Det faktum att ämnet har fått stor plats på samhällets agenda samt i forskarvärlden gör att vi enbart kan nämna en minimal del av de vetenskapliga arbeten som finns representerade i Sverige.

Samverkan framställs ofta som något fördelaktigt trots att det enligt Lindberg (2009) finns en stor osäkerhet i att samverka. Hon menar att samverkan mellan olika myndigheter kan vara problematisk då de bland annat verkar under olika regelverk eller kunskapsmodeller. Johansson (2011) förklarar att ambitionen med samverkan kan leda till spänningsförhållanden då det finns normkonflikter och dilemman mellan de olika aktörerna. Detta kan ofta osynliggöras av de samverkande aktörerna som istället framställer samverkan som enbart positivt. Likt ovanstående fynd i forskningen har Huxham och Vangen (2005, 13) i sin forskning identifierat den osäkerhet som ofta finns i arbetet med samverkan:

The overwhelming conclusion from our research is that seeking collaborative advantage is a seriously resource-consuming activity so it is only to be considered when the stakes are really worth pursuing. Our message to practitioners and policy makers alike is *don't do it unless you have to*.

Författarna menar att samverkan är komplext och väldigt nyanserat samt att det inte finns någon enkel väg till framgång. De diskuterar vidare att samverkan bör ske när man kan visualisera de eventuella fördelarna samt att kommunikationen är framträdande mellan de involverade aktörerna. Samtidigt bör man inte anta att andra myndigheter arbetar på samma sätt vilket kan leda till konflikter (Huxham och Vangen, 2005).

Den tidigare samverkansforskningen belyser de hinder som ofta finns i ett sådant arbete. Danermark (2005) identifierar i sin studie att samverkansproblem oftast är av interpersonell, organisatorisk och juridiskt slag. För att uppnå effektivitet behövs det ett förtroende sinsemellan samt gemensamt uppsatta mål för att samverkan inte ska resultera i att parterna kommer i konflikt (Anell och Mattisson, 2009). Det krävs även ett stort engagemang och en tydlig styrning hos de inblandade aktörerna för att nå framgångar med den aktuella samverkan. Dessutom behövs en stark struktur och tydliga mål, utarbetad arbetsfördelning samt rutiner för aktörerna. Man bör även konkretisera de behov och mål som söks att tillgodose med samverkan för att undvika eventuella komplikationer.³

---

³ http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9205/2007-123-31_200712331.pdf- Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa s.18

3.1.2 Våld i nära relation och dess utveckling

Forskningen inom området våld i nära relation har pågått under en lång tid i Sverige. Begreppet har utvecklats och omformats genom nya samhällsliga och rättsliga regler. Burcar (2008, 33) förklarar att ”det som sker inom äktenskapet anses i vår kultur tillhöra privatlivet”. Hon menar således att det kan finnas vissa spår av äldre tankar i dagens moderna västerländska samhälle vad gäller våld som sker inom relationen och att det anses skötas inom äktenskapet. Hydén (1995, 58) menar även att då det äktenskapliga privatlivet ”avskärmar oss från varandra, har vi svårt att öka vår erfarenhet genom att ta del av andras äktenskap”. Detta komplicerar således förmågan att veta vilka handlingar som faller innanför respektive utanför ramarna kring vad som är tillåtet.

Först 1982 kom all form av fysiska övergrepp att räknas som misshandel i juridisk mening (Eriksson 2003). Samma år kom våld i nära relation även att falla under allmänt åtal; tidigare sågs misshandeln som ett angivelsebrott. Då var det den misshandlade kvinnan som var tvungen att anmäla den misshandlande mannen för att åklagaren skulle kunna väcka åtal. För att kvinnomisshandeln skulle åtalas av åklagaren skulle den anses som grov och gick då under allmänt åtal.

Under slutet av 1970-talet öppnade den första kvinnojouren i Stockholm dit misshandlade kvinnor kunde fly. Det var först därefter man började uppmärksamma barnen som följde med kvinnorna och insåg att även de var i behov av skydd.⁴ Barnens situation i ett våldsamt hem började således uppmärksammas genom kvinnojourerna. Även Eriksson (2010) nämner ett ökat fokus på kvinnofridsbrott som en förklaring till att barn som bevittnat våld lyfts fram som en egen grupp. I princip uppmärksammas de numera som brottsoffer.

År 1979 trädde anti-aga-lagen i kraft och all form av kroppslig bestraffning samt annan förnedrande behandling förbjöds (Edfeldt 1979). Edfeldt (ibid, 11) påpekar att våld mot barn inte enbart bör vara sådant som ”lämnar röda märken eller svullnader på utsidan”. Efter ikraftträdandet av anti-aga-lagen har även barn som ”enbart” bevittnat våld mellan sina föräldrar fått formell status som brottsoffer. Sedan 2006 har de rätt till brottsskadeersättning och när barn bevittnat våldet kan en hårdare påföljd tilldömas förövaren då det anses riskera att hota barnets trygghet (Eriksson 2010).

Georgson et. al (2011) menar att relationsvåld uppmärksammas allt mer i Sverige och det har även konstaterats att barnen närvarat vid våldet i många fall. Trots ett ökat fokus från forskarna har dock få valt att studera hur barn påverkas av våld inom familjen ur

---

⁴ <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2005/2005-131-9> – När mamma blir slagen- Att hjälp barn som levt med våld i familjen s.13

ett renodlat barnperspektiv. De har snarare valt att genomföra studierna från föräldrars perspektiv eller utifrån de aktörerna som arbetar med barnen. Eriksson (2003, 22) valde i sin avhandling att skriva om faders våld mot mödrar framför mäns våld mot kvinnor just för att rikta ökad uppmärksamhet mot barnen. Barn som växt upp i hem där våld mellan föräldrarna förekommit har tidigare kallats för de glömda, de icke-erkända eller de tysta offren.⁵ Hydén (1995) förklarar att barnen är våldets vittnen, dock poängterar hon att de inte är att anse som utanförstående vittnen, utan de bör snarare anses vara delaktiga vittnen. Detta då de befinner sig i situation de inte valt själva eller kan ansvara för. Överlien (2012, 21) förstärker även detta genom att hänvisa till tidigare benämningar på barnen som bevittnat våldet. Hon förklarar att de förr kallades för ”witnesses” eller ”observers” medan man idag snarare använder begreppen ”experience” eller ”exposure” då den rådande normen förändrats över tid. Överlien (2012) menar att det förstnämnda begreppet tillkommit som ett försök att fånga barnens aktiva roll vid det pågående våldet medan det sistnämnda begreppet tillskriver barnet en större passivitet.

3.1.3 Samverkan när barn bevittnat våld

Socialnämnden är skyldig att samverka med samhällsorgan, organisationer och övriga när det gäller frågor om barn som far illa eller riskerar att fara illa (Johansson 2011, 16). Detta enligt 5 kap. 1a§ Socialtjänstlagen. I samma lag går det även att utläsa att socialnämnden har det yttersta ansvaret för att samverkan sker.

Enligt 6 § Förvaltningslagen har myndigheter en särskild skyldighet att samverka när det rör frågor om barn som far illa eller riskerar att fara illa. Inom denna samverkan hör Polis, förskola, skola, Socialtjänst och hälso-och sjukvården. Utöver skyldigheten hos myndigheter att samverka finns även lagstöd att man ska samverka med olika samhällsorgan eller organisationer som kan involveras i ärendet. Dit räknas bland annat ideella organisationer, fritids- och kultursektorn samt övriga privata och offentliga representanter. Som nämnt ovan har socialnämnden det yttersta ansvaret för att samverkan skall fungera. För att möjliggöra detta finns en anmälnings- och uppgiftsskyldighet hos de myndigheter som kommer i kontakt med barn. På detta vis kan socialnämnden på ett mer framgångsrikt plan erbjuda de barn som far illa hjälp och skydd.⁶

---

⁵ <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2005/2005-131-9>– När mamma blir slagen- Att hjälp barn som levtt med våld i familjen s.13

⁶ http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9205/2007-123-31_200712331.pdf- Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa s.13

År 2005 etablerades ett försök för Åklagarmyndigheten att tillsammans med Rikspolisstyrelsen, Rättsmedicinalverket samt Socialstyrelsen skapa en etablering av försöksverksamheter till samverkan under ett gemensamt tak tillsammans med Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Rädda barnen och Sveriges kommuner och landsting. Dessa organisationer ska samverka vid utredningar gällande brott mot barn så som sexuella övergrepp och misshandel. Denna samverkan skulle ske i ett gemensamt *Barnahus* då man menade att det skulle minska risken för sekundär viktimisering hos barnen eftersom de slipper vända sig till olika myndighetspersoner (Johansson 2011). Man menade att detta samarbete skulle öka den hjälp och det stöd som de utsatta barnen var i behov av. Detta var dock problematiskt då olika Barnahus runt om i Sverige har en skild syn på hur arbetet och samverkan bör fortlöpa. Däremot har det etablerats en rad Barnahus i Sverige, främst i Stockholmsområdet där man arbetar för att erbjuda barn stöd och skydd. På senare tid har barn och unga lyfts fram som en särskild grupp att uppmärksamma och Johansson (2010, 61) menar att samverkan är en förutsättning för att arbetet med unga brottsoffer ska tillgodose deras rättigheter:

Samverkan är dock oftare lättare att tala om än att faktiskt genomföra. Det finns en rad olika förutsättningar som brukar anges för en väl fungerande samverkan, t.ex. personkemi, uttalade mål, tydliga roller, upplevt behov samt legitimitet. Olikheter avseende kunskap, stor personalomsättning och att samverkan inte alltid är formaliserat brukar ses som hinder för samverkan.⁷

Samverkan mellan myndigheter som kommer i kontakt med barn och ungdomar etablerades för att fånga upp dessa individer i ett tidigt skede samt att erbjuda dem hjälp. Man söker att nå en vägledning hos de myndigheter som kommer i kontakt med barnen och skapa konkreta riktlinjer att förhålla sig till. Samverkan i detta fall ska dessutom hålla ett rent barnperspektiv och barnet ska alltid vara i fokus i arbetet.⁸

Utifrån denna tidigare forskning väljer vi att uppmärksamma en mer specificerad samverkanskedja mellan Socialtjänst, Polis och Åklagarmyndigheten samt hur de faktiskt genomför sitt arbete (såsom det framställs i intervjuer) angående barn som bevittnat våld inom familjer.

---

⁷ SOU 2006:65 s. 14

⁸ http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9205/2007-123-31_200712331.pdf- Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa s.16

3.2 Teori

Nedan följer tre teorier som vi funnit applicerbara i analysen. Det idealiska offret är ett starkt begrepp vad gäller barnens roll som brottsoffer. Det har visat sig problematiskt för myndigheterna att implementera offerrollen i deras arbete och genom Nils Christie har vi försökt att urskilja detta samt analysera i vilken mån och på vilka sätt barnet tilldelas en offerroll i samhället. För att undersöka hur myndigheter samverkar med varandra har vi även valt att utgå från Max Weber och hans teori om den ideala byråkratin. Detta skapar en diskussion kring om och hur hans teori kan relateras till praktiken i de aktuella myndigheternas organisation, så som den skildras i intervjuerna. Slutligen har vi valt att komplettera arbetet med Dag Ingvar Jacobsens och Jan Thorsviks redogörelse av organisationsteori vilken, i likhet med Webers idealtyp, belyser hur samverkan skulle kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt.

3.2.1 Det idealiska offret

Nils Christie (2001) talar om ett av samhället skapat fenomen: det ideala offret och den ideala gärningsmannen. Det idealiska offret syftar till den ”kategori av individer som – när de drabbas av brott – lättast får fullständig och legitim status som offer” i ett givet samhälle (ibid, 47). Enligt Christie ska man uppfylla ett antal kriterier för att anses vara ett idealiskt offer. Man ska vara svag, befinna sig på en plats man inte kan anmärkas för och vara ”upptagen med ett respektabelt projekt” (ibid, 48). Gärningsmannen ska också vara stor och utan personlig relation till offret.

Christie (2001) uppmärksammar dock att vid våld i nära relation, när kvinnor blir slagna av sin egen man eller vid barnmisshandel, är det svårt för dem att uppnå status som ett idealiskt offer. Vidare säger han att feministerna har svaret på frågan varför dessa barn och kvinnor inte uppnår den legitima statusen som offer. ”Men mitt hem är min borg. Barnen har kanske uppträtt provocerande, också sexuellt och gifta kvinnor har när det kommer omkring gått in i en kontraktbaserad relation som handlar om ömsesidig service” (ibid, 49). ”Den utvidgade familjen har krympt, tjänarna har försvunnit – kvar är isolerade kärnfamiljer med ett kulturellt arv av manlig dominans” (Christie ibid, 49). Dock börjar de misshandlade kvinnorna att närma sig statusen som idealiskt offer, menar Christie; samhället har förändrats, vi har blivit rikare och det har gett kvinnorna makten att klara sig själva.

Christie (2001) formulerar ett sista kriterium för att bli ett idealiskt offer; att man är tillräckligt stark för att uppmärksamma sitt eget fall, att man själv skaffar sig statusen som ett idealiskt offer. Samtidigt säger Christie (ibid, 50) att ”ju mer materiellt oberoende de

(kvinnorna) uppnår, desto mindre trovärdighet får varje anspråk på offerstatus till följd av svaghet eller brist på möjligheter att skydda sig själv”.

Det icke-idealiska offret är, å andra sidan, en person som står i relation till gärningsmannen och som kan klandras för att denne befinner sig på platsen. Men Christie (2001) lyfter fram ett annat icke-idealiskt offer som det finns många av i vårt samhälle, nämligen offret som är ovetande om att det har en offerstatus.

3.2.2 Webers idealiska byråkrati

Weber (1983) skapade tre idealtyper för att studera huruvida verkligheten stämmer överens med rådande idealbilder. Han menade att detta kan fungera som ett instrument för kunskap. Idealtyperna han konstruerade är den protestantiska etiken, kapitalismen samt byråkrati. Det är den sistnämnda idealtypen vi kommer att använda i detta arbete.

Enligt Weber (1983, XXV) kan man förklara byråkratin genom att:

Den karakteriseras som den renaste typen av legal auktoritetsutövning och den fungerar med en förvaltningsstab av tjänstemän, som uppfyller ett antal uppräknade kriterier, t.ex. att de är personligen fria och endast är underkastade lydnad ifråga om opersonliga plikter i tjänsten.

Med auktoritet menar Weber (1983, 144) ”sannolikheten för att specifika (eller alla) order blir åtlydda av en viss grupp människor”. Weber (ibid.) menar också att det finns fem idealiska kännetecken för den byråkratiska organisationen: att de fastställda reglerna inom organisationen ska följas av framförallt medlemmarna, att rättssystemet omfattar ett sammanhängande system av regler, att den överordnade (chefen) ska fatta besluten men även följa dem själv, att den som anpassar sig till den rådande auktoriteten gör det som en medlem i organisationen, samt att medlemmarna inte följer auktoriteten personligen utan snarare på grund av den opersonliga ordningen.

Weber (1983) hävdar att den ideala legala auktoriteten sammanfaller med opersonliga normer vilket innebär att personerna inom den tror på och följer lagar samt normers legitimitet. Som ovan nämnt följer man de aktuella direktiven utan att bli personligt involverad. Man utgår snarare från regelsystemet inom den aktuella organisationen. Just formella regelsystem definierar Webers syn på byråkratin.

I och med den legala auktoriteten kan man idealt förutse vad som komma skall från inblandade aktörer. Enligt Weber (1983, 151) är detta framgångsrikt då auktoriteten

bidrar till ”precision, stabilitet, disciplin och tillförlitlighet”. Webers ideala byråkrati har en tydlig hierarkisk ordning, den har en grund som bygger på sekretess och man för arkiv över organisationen. Med en hierarki finns en etablering av överordnade positioner där vissa ges befogenheten att ge order till de som anses ha en underordnad position (Jacobsen & Thorsvik, 2002).

Weber (1987) menar att den moderna byråkratin har vissa kännetecken som fasta regler, i detta fall handlar det om lagar. I övrigt råder det en princip kring hierarki där myndigheterna organiseras som över- och underordnande, de lägre kontrolleras av de högre. Makten inom en hierarki verkar således ovanifrån. Dessutom menar han att det finns en grundlig specialutbildning inom myndigheten som råder för ledare och tjänstemän, det finns en expertis. Weber (ibid.) anser att byråkratiska organisationer vunnit stor framgång då den är tekniskt överlägsna andra former av organisationer.

Weber och hans tankar om idealtypen rörande byråkratier har kritiserats. Michels (1983, 149) ifrågasätter Weber och hans teori om den absoluta byråkratin då han menar att byråkratin enbart vunnit framgångar genom att ”man kan tillfredsställa de skolade medborgarnas krav på en tryggare ställning”. Han skriver också att ”man skulle t o m kunna säga att ju tydligare en byråkrati utmärker sig genom sin energi, plikt känsla och trohet, desto klarare kommer den att framträda som småsint, inskränkt, stelbent och oliberal” (ibid, 152). Michels (ibid.) menar att byråkratins existens ofta försvaras med att det skapas en samordning som är nödvändig för att det aktuella arbetet ska ske snabbt och effektivt. Han menar dock att samordning kan vara problematiskt när allt för många aktörer involveras i samordningen då det minskar chansen att all information når samtliga aktörer.

3.2.3 Organisationsteori

En strukturerad organisation bidrar till en stabilitet, en begränsning samt en koordinering på det aktuella arbetet (Jacobsen och Thorsvik, 2002). Stabiliteten leder till att arbetet blir förutsägbart och man bör således kunna se hur utvecklingen utformar sig. Vad gäller avgränsningen ska personen inom organisationen hålla sig till de aktuella uppgifterna och inte ta på sig för mycket. Man bör inte välja arbetsuppgifterna genom egna intressen utan man ska ägna sig åt de uppgifterna man blir tilldelad. Slutligen sker en koordinering genom samverkan mellan individerna på arbetsplatsen vilket leder till att arbetet blir mer effektivt då samverkan effektiviserar arbetet. Författarna menar även att samordning har en positiv inverkan på arbetet men bristande information, skilda intressen och förmågan att överblicka arbetet kan

leda till att samverkan upplöses. Jacobsen och Thorsvik (2002) menar att stabilitet och förutsägbarhet skapas enligt klara regler och riktlinjer.

Jacobsen och Thorsvik (2002) inspirerades av Webers tankar om byråkrati, då man inom byråkratin följer konkreta regler som anses som stabila. Genom dessa klara regler skapas effektivitet. ”Ju mer en organisation använder skriftliga regler, rutiner och procedurer för att standardisera arbetsprocedurerna, desto mer formaliserad säger vi att den är” (ibid, 98). Han menar att när aktörerna följer de klara reglerna, ses organisationen som en ”väloljad maskin” (ibid, 98). Detta skapar framgång då alla aktörer är medvetna om sin egen roll. Fortsättningsvis förklarar författarna att ”fördelarna med att standardisera arbetsuppgifterna kan tillspetsat formuleras som så: det skapar förutsägbarhet, och det reducerar beslutskostnader och produktionskostnader eftersom tid inte förloras på att tänka ut vad som behöver göras” (ibid, 98).

När organisationer samverkar skapar man ett större beroende av varandra. Jacobsen och Thorsvik (2002) menar att ju starkare beroende man har inom organisationen, desto högre krav sätts på kommunikation och samordning. Konflikter kan uppstå när samverkande parter inte gör det som förväntas eller som anses vara fel enligt den ena parten. När man dessutom har en stark samverkan kan konflikten uppfattas som större då beroendet av varandra är högre. Risk för konflikt kan dessutom uppstå om det tillkommer ny personal inom organisationen då man kan hantera vissa arbeten på olika vis. ”De allra flesta rutiner och procedurer måste tolkas, något som kan leda till att nya personer i organisationen tolkar en rutin lite annorlunda än en tidigare kollega” (ibid, 441).

4. METOD

4.1 Kunskapsanspråk och begrepp

De organisationer vi valt att studera är Polisen, Åklagarmyndigheten, Socialtjänsten samt två Kvinnojourer. Vi har studerat de olika myndigheternas handböcker, riktlinjer och övriga styrdokument för att få klarhet i hur man på ett formellt sätt formulerar hur arbetet med barn som bevittnat våld ser ut. Detta kompletterades sedan med intervjuer för att studera hur det informella sättet att tala speglar hur arbetet i praktiken genomförs. Gubrium och Holstein (1997, 52) menar att det är viktigt att uppmärksamma hur den intervjuade talar och inte bara om vad. Genom samtalsintervjuer ges förhållandevis goda möjligheter att förstå både ”hur”

och ”vad”, det vill säga både hur en myndighetspraktik formuleras och vad den innehåller, för att försöka komma bakom de officiella riktlinjer och förhållningsätt som går att utläsa i handböcker från myndigheterna. Gubrium och Holstein (ibid.) menar att man som forskare inte bör förvirra respondenten genom att på egen hand under intervjuens gång analysera respondentens föreställningar. Man bör låta respondenten själv styra samtalet och prata om det som anses viktigt för denne. Vi följde dessa riktlinjer genom att exempelvis upprepa något nyckelord från det respondenten sagt, ett ord som sedan fick dem att prata vidare och ta upp nya ämnen. Korta följdfrågor som, ”vad menar du?” ”hur menar du?” kan dessutom skapa utrymme för respondenten att gå djupare i samtalet. Dessa ”vad”-och ”hur”-frågor gör också att vi skjuter upp analysen till efter det att samtalet är avslutat och utskrivet.

Vi använder oss av begreppet *Verstehen* som Hennink et.al (2011) tagit och utvecklat som metodologiskt förhållningssätt från Weber (1983, XXV). Det skildrar ett perspektiv på hur man kan förstå den sociala världen. *Verstehen* är att se hur den studerade populationen identifierar forskarens problem medan *förståelse* i ”vanlig” bemärkelse är att se det från forskarens referensramar. Skillnaden i *förståelse* och *Verstehen* är att inte bara förstå det sociala fenomenet utan att snarare söka att förstå respondentens värld. Precis som Gubrium och Holstein (1997, 52) tar upp *hur* man pratar, ger Hennink et.al (2011) med Weber-begreppet *Verstehen* oss verktyg för att ta oss bortom det självklara.

Becker (2008, 122) menar att man bör utveckla begrepp i dialog med empirin. Begrepp används för att sammanfatta data och det är därför av vikt att anpassa begreppen till materialet. Becker (ibid.) förklarar att vi formar begrepp genom de fall vi har tillgång till och när vi studerar det aktuella fenomenet. Han menar att man ska studera det man samlat in för att reda ut vad man har undersökt och tagit reda på. Genom detta kan man eventuellt formulera om sina frågor för att se till att materialet handlar om det man verkligen vill undersöka. De omformulerade frågorna utgör således början på skapandet av begrepp då man närmare ser vad man är intresserad av respektive mindre intresserad av. Genom användandet av begrepp definierar man sina empiriska fall.

För att få en förståelse för hur myndighetsarbetet med barn som bevittnar våld ser ut, både formellt och informellt, är det viktigt att klargöra hur vi väljer att definiera våld och i vilka kategorier man kan dela in detta. Då vi är medvetna om den oklarhet som finns i begreppet våld har vi utgått från Socialstyrelsen och dess definition. De definierar våld i tre kategorier,

fysiskt, sexuellt och psykiskt.⁹ Vi väljer att inkludera det sexuella våldet i kategorin fysiskt våld för att avgränsa oss i vårt arbete. Med fysiskt våld avser vi den typ av våldshandling som är riktad mot kroppen medan det psykiska våldet är att anse som hot om våld mot egen person eller närstående, samt förlöjligande av den utsatta personen. Dock skiljer sig vår indelning om våld från den som flera av myndigheterna har. Rättsväsendet arbetar med fysiskt våld och menar att begreppet psykiskt våld inte existerar som term (då handlar det snarare om kränkning). Kvinnojourerna menar att det finns fler former av våld. De menar att våld finns i sex varianter och att det inte går att generalisera till bara tre. Vi klargjorde tydligt vid intervjuerna den definition som vi utgick ifrån.

4.2 Ansats och genomförande

Arbetet har genomförts genom en kvalitativ metod där vi har valt att intervjua ett antal representanter från myndigheter och organisationer för att nå en djupare förståelse kring deras arbete och tankar. För att skapa en förförståelse har vi gått igenom myndigheternas handböcker som gav oss verktyg att lättare utforma frågor till respektive myndighet. May (2001) menar att dokument och att studera dessa bör ses som en egen metod likställd med både intervjuer, observationer och enkäter. Däremot uppmanar May (2001) till att man måste förstå att det inte finns samma tydliga avgränsning i att studera dokument. Han menar att det faktum att man använder dokument i sin forskning, inte per automatik säger *hur* man ska använda dem. Vi måste själva ställa oss frågan vilken relevans det finns i de dokument vi undersöker. Forster i May (2001:225) menar att “man får aldrig behandla dem som rena fakta, utan de måste betraktas som informationer formulerade i en specifik kontext och kompletteras med andra forskningsuppgifter. Man måste behandla dem med stor försiktighet”.

För att komplettera de studerade dokumenten har vi genomfört sju kvalitativa intervjuer av semistrukturerad art (Bryman 2012) med representanter från respektive myndighet. Valet av semistrukturerade intervjuer motiveras då vi vill söka efter att fånga in respondenternas uppfattningar, gestaltningar och erfarenheter kring arbetet på den egna arbetsplatsen. Genom semistrukturerade intervjuer följs en intervjuguide, dock fanns det utrymme att avvika från denna och ställa ytterligare fördjupade följdfrågor kring något respondenten nämnt (se bilaga). Bell (2009) menar att denna form av intervju lämnar en viss form av frihet hos respondenten att tala om det som är viktigt för denne, snarare än det som intresserar forskaren. Däremot bör intervjun inte genomföras helt utan någon form av struktur

---

⁹ <http://www.socialstyrelsen.se/valds-ochbrottsrelateradefragor/valdinarrelationer/valdsutovare/definition>

då strukturen bidrar till att de teman man inkluderat i sin intervjuguide uppmärksammas framgångsrikt. Strukturen skapar således något av en garanti att de aktuella temana verkligen inkluderas i intervjun (Bell 2009).

Hennink et. al (2011) menar att man som forskare bör vara noggrann med att bevara den ursprungliga guiden i största möjliga mån genom samtliga intervjuer. De menar att forskaren bör uppmärksamma eventuella problem allteftersom intervjuerna genomförs och på detta vis göra ett fåtal ändringar för att förfina guiden. Vi utvecklade två intervjuguides då vi intervjuade myndighetspersoner och anställda inom ideella organisationer. De ursprungliga frågorna som riktade sig till myndigheterna var inte att anse som kompatibla i intervju med kvinnojourer då de belyste ett utifrånperspektiv på samverkanskedjan mellan myndigheterna. Vi menar att för att få både en hög kvalitet samt kvantitet på intervjuerna behövdes dessa ändringar göras.

I analysprocessen har vi utgått från Gubrium och Holsteins (1997, 118-122) begrepp *analytic bracketing*. Med detta menas att man inte enbart utgår från vad som sägs, utan också hur det sägs, det ena behöver inte utesluta det andra. De uppmärksammar reflexiviteten som så ofta tas upp där det är viktigt att veta att den vardagliga förståelsen försvinner då forskaren tolkar det som sägs. Genom att fokusera på både *vad* som sägs och *hur* det sägs får vi en ökad förståelse för intervjumaterialet. I analysen finns exempel från dessa tankar gällande eventuella intressekonflikter inom myndigheterna. Respondenterna var vaga med svaren när frågan ställdes direkt, däremot var de mer frispråkiga i deras egna utsagor. Då lindades det snarare in i deras redogörelser. Där har vi således studerat *hur* respondenten talade samt *vad* respondenten sade. Viktigt att vara medveten om är att varje person skapar sin egen värld, men inte på egen hand eller i egna ordalag, utan man påverkas av omgivningen (ibid, 122).

För att få tag på relevanta personer till arbetet använde vi oss av en *gatekeeper* (Hennink et. al 2011). Gatekeepers är en eller flera personer som har en framträdande roll inom ett område och besitter stor kunskap inom det aktuella fältet samt har ett stort inflytande inom detta. I detta fall har vi tagit hjälp av Peter Strandell på Tryggare Sverige då vi kom i kontakt med honom tack vare en arbetslivspraktik i fjol. Han är legitimerad psykolog och dessutom författare till flera böcker om just våld i nära relation. Han har fungerat som en mycket framgångsrik gatekeeper då han besitter goda kunskaper inom det fält vi valt att studera. Gatekeepern hjälper forskaren att komma i kontakt med personer som kan delta i den aktuella studien. Som forskare finns ett ansvar att säkerställa att gatekeepern inte tvingat någon att delta i studien mot sin vilja. Dessutom finns risken att det enbart väljs ut representanter som

gatekeepern själv är intresserad av. Det är således av stor vikt att man som forskare är medveten om detta och identifierar eventuella problem med personerna som väljs ut. Forskare måste vara säkra på individernas relevans för den aktuella forskningen innan man intervjuar de som rekommenderats av gatekeepern. Användandet av gatekeepers bör användas varsamt enligt Hennink et. al (ibid).

Vi har noga reflekterat kring de råd vi fått av Peter och dess relevans till vår studie. Peter gav oss ett namn som sedan ledde oss vidare till andra personer. Framförallt fick vi råd om vilken grupp inom myndigheterna som skulle vara bra att kontakta, exempelvis förundersökningsledare hos Polismyndigheten. Vår gatekeeper gav oss vissa tankar som blev ett hjälpmedel för vilka vi skulle närma oss och hur.

4.3 Kritiska och etiska reflektioner

Innan samtliga intervjuer bör man diskutera vikten av anonymitet hos de aktuella respondenterna. Då personerna arbetar på olika myndigheter som är i kontakt med varandra när det gäller arbete med barn, är det svårt att garantera full anonymitet. Däremot har vi valt att inte nämna namn då vi anser att dessa inte är av vikt för resultatet av vårt arbete. Detta var dock våra intervjupersoner medvetna om i förväg och om någon hade känt sig obekväma med intervjun hade de möjligheten att avbryta den.

Bryman (2012) förklarar att forskare bör meddela respondenten att denne medverkar frivilligt och respondenten bör således lämna sitt samtycke till att delta i studien. Utöver anonymiteten bör vi som forskare söka efter konfidentialitet för dem vi intervjuar. Uppgifterna om respondenterna bör hanteras med största möjliga konfidentialitet (Bryman 2012). Dock är det svårt att garantera detta enligt Hennink et. al (2011) då man som kvalitativ forskare ofta använder citat från intervjuerna. Trots detta kan forskare bland annat se till att obehöriga inte kommer åt det inspelade, transkriberade materialet. "Konfidentialitet är ett löfte att man inte ska kunna identifieras, medan anonymitet betyder att inte ens forskaren själv ska veta vilka som svar som avgivits av vilken respondent" (Bell i Sapsford & Abbott 1996:318).

I anslutning till intervjun förklarade vi närmare vad studien handlade om och varför den aktuella personen valts ut. Bell (2009) menar att man som forskare har ett ansvar att förklara bland annat vad det insamlade materialet ska leda till, samt vilka frågor som skulle ställas under intervjutillfället. Vi delgav även respondenterna att materialet som samlats in enbart ska användas i den aktuella forskningen (Bryman 2012). Materialet kommer således inte att spridas till utomstående.

Vi har förhållit oss till vad Bell (2009) förklarar angående att delge information i förväg, men för att förhindra att leda intervjun åt vårt håll var vi sparsamma i den information angående de frågor som kom att ställas under intervjun. Vi sökte en frispråkighet hos respondenterna och önskade att de själva drev samtalet framåt och gav dem utrymme att påverka vilket fokus samtalet kom att anta.

Före intervjuerna skickade vi ut information kring vårt arbete för att kort informera dem om vårt aktuella arbete. I detta brev bifogade vi även våra kontaktuppgifter om de hade några eventuella frågor inför den kommande intervjun (se bilaga).

5. ANALYS

5.1 Samverkan – fördelaktigt men osäkert

Lindberg (2009) menar att samverkan i allmänhet framställs som fördelaktigt trots den stora osäkerhet som finns i utgången för vad samverkan ska bidra till. För att samverkan ska anses framgångsrik krävs att de involverade aktörerna har ett starkt gemensamt mål, att den gemensamma målgruppen är tydlig samt att de behov som ska täckas genom den aktuella samverkan är uppmärksammade. För framgång krävs en klar kommunikation mellan involverade aktörer samt att eventuella strukturella och kulturella hinder såsom skild lagstiftning elimineras, samt skilda ideologier och olika bakgrunder kring insamlad kunskap om fältet.¹⁰ Jacobsen & Thorsvik (2002) menar att då flera aktörer är beroende av varandra, ställs högre krav på den rådande kommunikationen samt att det finns en fungerande samordning.

Vi fann motsvarande synpunkter i vårt material. Nedan följer några citat från intervjun med en förundersökningsledare:

Ja alltså det finns ju en osäkerhet, dom kan ju inte, så är det ju alltid. Jag menar när vi ska samverka.

Citatet är lyft ur ett samtal rörande synen på hur en samverkan för dem är att anse som fungerande. Den intervjuade utvecklar sedan den problematik som finns vid samverkan då det råder konflikter mellan inblandade aktörer och den rikstäckande ledningen:

---

¹⁰ http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9205/2007-123-31_200712331.pdf - Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa s.7 och s.39

Det är ju väldigt komplext hur ett sånt här, alltså landstinget täcker hela Stockholm och så polisdistrikten och sen stadsdelarna eller kommunerna. Och det där hänger ju liksom inte ihop, det är ju olika politiker och det är olika var pengarna kommer ifrån och så finns Åklagarmyndigheten som är en väldigt självständig myndighet, så det är, det är meck (problematiskt) och polisen har ju väldigt mycket, vi har ju mycket auktoritet eller vad man ska säga.

Förundersökningsledaren nämner här att polisen har en hög grad av auktoritet vilket enligt Weber (1983) innebär att order lyds av en viss grupp människor. Weber (ibid.) menar även att de som följer auktoriteten gör det då de tror på de rådande reglerna samt normers legitimitet. Detta kan innebära att det råder delade åsikter inom myndigheterna då de befinner sig under olika former av auktoritet eftersom de arbetar under skilda lagstiftningar och intressen.

Danermark (2005) hävdar att de hinder som kan uppkomma vid samverkan kan vara av interpersonellt, organisatoriskt och juridiskt slag, vilket går att utläsa i citatet ovan. Många aktörer är involverade i samverkan och det skapar komplikationer och konflikter kring hur den bör hanteras och genomföras. Johansson (2011) förklarar att samverkan som idé skiljer sig från den samverkan som råder i praktiken. Effekterna man söker genom samverkan stämmer inte alltid överens med de effekter som sker i praktiken. Trots det menar Johansson (ibid.) att samverkan fortsätter att lyftas fram som en effektiv och kvalitetshöjande metod.

Vidare säger förundersökningsledaren ”det är ju ingen som tjänar på att vi inte samarbetar”. På samma sätt som han lyfter fram osäkerheten i det tidigare citatet, lyfter han fram att det är en fördel att samarbeta för att kunna utföra ett arbete alla parter tjänar på. Han säger också att syftet inte går att uppnå av endast en aktör.

Något som kan problematisera samverkan är olika betydelser och innebörd av formuleringar inom myndigheterna. En viss formulering har en innebörd inom en myndighet medan den får en helt annan innebörd inom en annan.¹¹ I materialet har vi funnit att begreppet våld har skilda betydelser inom olika myndigheter. Inom kvinnojouren anser man att det finns sex former av våld, medan man inom Polisen hanterar ärenden av fysiskt våld eller hot om fysiskt våld. Begreppet psykiskt våld existerar inte inom deras myndighet. Även

---

¹¹ http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9205/2007-123-31_200712331.pdf - Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa s. 9

Socialtjänsten instämmer i Kvinnojourens tankar och menar att man inte kan dela upp våldet i fysiskt och psykiskt våld. Det är mer komplext än så. Detta tycks bädda för konflikter och spänningar då man har olika normer och regler kring hur man hanterar ärenden där någon form av våldshandling varit aktuell. Johansson (2011) menar att spänningsförhållanden kan uppstå då det råder normkonflikter och dilemman mellan aktörerna. Ett potentiellt exempel på detta är att Kvinnojouren menar att det finns sex former av våld medan Polisen och rättsväsendet menar att de arbetar med ärenden där fysiskt våld skett. Hon menar att ”då en samverkanskontext spänner över ett flertal organisatoriska fält, som inbegriper ett flertal logiker vilka kan stå i konflikt med varandra, så försvåras samverkansprocesserna, vilket leder till osäkerhet” (ibid, 219).

5.1.1 När samverkan fungerar

Nedan följer ett citat från förundersökningsledaren där han uttrycker höga förhoppningar på det Barnhus som ska öppna i Stockholm till hösten. Här kommer samverkan mellan aktörer att ske under samma tak:

Ja alltså samarbetet kan ALLTID bli bättre, kortare beslutsvägar och äh jag tror till exempel att med ett Barnhus kan förbättra det här /.../ ja så det ska bli jätteintressant, vi flyttar till det här nya Barnhuset och det blir en helt ny grej, 2015 ska det bli en helt ny myndighet, ja det ska bli jättespännande vad man gör då /.../ så det kommer ju vara jätteintressant med så pass mycket ärenden som kommer gå igenom många utredare /.../ det ska finnas en tanke att man ska ha material att forska på och sen liksom. Ja jättehäftigt att vara en del av det.

Genom samverkan förväntas en bättre kvalitet vad gäller arbetet med barn som far illa. Myndigheterna kompletterar varandra genom olika resurser, kunskaper samt kompetens. Samverkan mellan myndigheter som arbetar med barn ska leda till att man i ett tidigare skede kan uppmärksamma barn som är i behov av stöd och hjälp.¹² Entusiasmen hos den intervjuade över detta nya samarbete går inte att ta miste på.

Weber (1983) menar att det finns fem kännetecken för en idealisk byråkrati och vad gäller framgångsrik samverkan mellan myndigheter ter sig dessa relevanta som referenspunkt i vår analys. Enligt Weber (ibid.) ska regler fastställas och följas av

---

¹² http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9205/2007-123-31_200712331.pdf - Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa s.29

representanterna inom organisationen. Då Polisen, Socialtjänsten och Åklagarmyndigheten är bundna att samverka enligt tydlig lagstiftning, går det att applicera denna teori på framgångsrik samverkan. Det kan betraktas som – idealt sett - *en* gemensam organisation (även om det egentligen består av flera organisationer som sammankopplas) som strävar efter att nå *ett* framgångsrikt resultat vid arbete med barn som far illa. Precis som Weber (ibid.) menar att den legala auktoriteten leder till precision, stabilitet, disciplin och tillförlitlighet, utvecklar även Lindberg (2009) dessa argument. Enligt Lindberg (ibid.) skapar samverkan stabilitet då man söker att reducera osäkerheten samt öka förutsebarheten mellan myndigheterna. Hon utvecklar att samverkan kan skapa legitimitet hos myndigheten då de bedöms utifrån vilka de arbetar med. Samverkan med andra myndigheter kan skapa ett bättre rykte samt bättre prestige. Jacobsen och Thorsvik (2002) diskuterar även legitimitetens roll när det gäller myndigheternas arbete och intresse. De menar att myndigheter kan anpassa sitt arbete för att framställa en bättre fasad mot utomstående aktörer. Samverkansprocessen kan således ske för att det råder påtryckningar från samhället utifrån, samtidigt som man finner samverkan nödvändig för att arbetet ska ske med framgång. Grunden till samverkan kan således ha berott på påtryckningar utifrån samt önskan att skapa en bättre legitimitet. Denna samverkan kan sedan ha bidragit till att arbetet i praktiken har blivit mer framgångsrikt.

Citatet nedan kommer från en kvinnofridssamordnare där hon svarar på frågan om hur Koncept Karin utvecklades i Malmö:

Vi tror ju att vi har satsat väldigt mycket på samverkan i Malmö överhuvudtaget, det är liksom våra stora poänger i vårt program och det var också politiskt direktiv från början att vi skulle jobba med myndighetssamverkan och det är ju därför dom personer vi jobbar med, både barnen och föräldrarna får ju ofta kontakt med många myndigheter och då gör det ju enklare, det är det som är liksom hela idén, genom att man inte sprider ut det och att vi försöker att ge, kan inte säga att vi lyckas fullt ut för det gör vi inte, att man då till viss del kan gemensamt gå utbildningar, att man också kan ha gemensamma frontarbeten och så att man försöker ha en gemensam samsyn emellan myndigheterna.

Citatet visar på hur man försöker korta ner beslutsstegen och kombinera och sammanlänka de olika myndigheterna ("gemensamt gå på utbildningar", "gemensamma frontarbeten") genom samverkan på en lokal plats. I Stockholm ska man etablera ett större Barnahus med plats för bland annat barnutredare, Socialtjänst, åklagare, läkare och representanter från Landstinget,

just för att underlätta arbetet med barn som far illa.¹³ I Malmö finns liknande tendenser genom Koncept Karin, vilket bildades som myndigheternas reaktion mot våld i nära relationer. Inom samverkan i Malmö finns även ett barnkriscentrum där man är samlokaliserade med olika aktörer dit Polis och åklagare dagligen ansluter för samråd. Man har dessutom ett samarbete med sjukvården. Dock finns det ingen sjukvård på plats i lokalen vilket bidrar till att barnkriscentrum inte får benämningen Barnahus¹⁴. Till Koncept Karin hör även Kriminalvården vilket underlättar arbetet med barnen, då de har möjligheten att kontakta en häktad förälder för ett samtycke att intervjua dennes barn för en utredning. Detta förkortar beslutsvägarna då Socialtjänsten slipper mellanleden som annars försenar arbetet när man måste kontakta en annan myndighet för att ta del av uppgifterna.¹⁵ En kvinnofridssamordnare berättar:

Polisen har ju som rutin eller som riktlinjer att dom ska göra en barn-i-fara-anmälan så att, om det finns barn i familjen så ska det anmälas till socialtjänsten så att socialtjänsten har en möjlighet att göra en barnutredning om barnets behov av stöd, hjälp och skydd.

Detta visar att Polisen har uppmärksammat att ett barn far illa eller riskerar att fara illa och vidarebefordrar anmälan till socialtjänsten så de har en möjlighet att inleda en egen utredning. Det visar också hur myndigheterna åtminstone idealt sätt tycks sträva efter att komplettera varandra i sitt arbete för att säkerställa barnens eventuella behov av hjälp.

Vi meddelar socialtjänsten så fort vi vet att vi har ett ärende där det finns ett barn och det är egentligen oavsett- och vi förser socialtjänsten med delar ur utredningen för att de ska kunna göra sin utredning på ett bra sätt.

Förundersökningsledaren trycker på att de meddelar Socialtjänsten så fort de uppmärksammar ett barn, vilket bidrar till att de kan inleda en social utredning för att undersöka barnets situation och deras eventuella vanvård i hemmet. Genom goda strukturer i arbetet mellan myndigheterna skapas också god stabilitet enligt Jacobsen och Thorsvik (2002). En god organisationsstruktur innebär att de anställdas beteenden påverkas då det finns en god stabilitet i hur arbetet ska genomföras, att det råder en begränsning i arbetet denne ska göra

---

¹³ Intervju med förundersökningsledare

¹⁴ Intervju med kvinnofridssamordnare

¹⁵ Intervju med kvinnofridssamordnare

samt att det skapas koordinering där flera inblandade aktörer samverkar. Denna struktur skapar förutsägbarhet och förväntan kring arbetets utveckling. Då Polisen gör en barn-i-fara-anmälan till Socialtjänsten förväntas Socialtjänsten ta över ärendet och genomföra en framgångsrik utredning. Jacobsen och Thorsvik (ibid.) menar att stabilitet och förutsägbarhet skapas genom klara regler och riktlinjer vilket i detta fall skett mellan Polisen och Socialtjänsten. Detta skapar en grund för de båda myndigheternas fortsatta arbete. Jacobsen och Thorsvik utvecklar även detta vidare: ”fördelarna med att standardisera arbetsuppgifterna kan tillspetsat formuleras som så: det skapar förutsägbarhet, och det reducerar beslutskostnader och produktionskostnader eftersom tid inte förloras på att tänka ut vad som behöver göras” (ibid, 98). Här ser vi återigen att de komponenter som Weber (1983) förknippar med en idealisk byråkrati finns, fast alltså inte inom en viss organisation, utan i samverkan mellan dem, i detta fall mellan Polisen och Socialtjänsten.

5.2 Intressekonflikter

Vid intervjuerna kunde vi konstatera att intervjupersonerna inte alltid var särskilt frispråkiga angående eventuella intressekonflikter inom den egna myndigheten eller mot de övriga samverkande myndigheterna när frågan ställdes direkt. Men vi fann att de talade mer fritt i de passager där vi inte ställde direkta frågor om intressekonflikter. I linje med Gubrium och Holsteins (1997, 118-122) uppmaning att kombinera en analys av *hur* man talar med en analys av *vad* man talar om fann vi detta intressant och har därför valt att placera temat intressekonflikter i ett eget avsnitt.

Intressekonflikter kan anses vara ett diffust begrepp och kan till stor del likställas med Johanssons (2011, 217-218) resonemang om spänningsförhållanden och normkonflikter, som nämndes ovan. I vårt material går dessa typer av konflikter att utläsa på flertalet ställen från aktörer inom samverkanskedjan. I materialet har vi identifierat konflikter som råder mellan de inblandade aktörerna. Det kan bland annat innefatta att arbetsplatserna har skilda fokus vad gäller arbetet med barnen som bevittnat våld, vad man väljer att anmäla respektive inte anmäla samt hur kommunikation fungerar mellan de inblandade aktörerna. En kvinnofridssamordnare inom Socialtjänsten säger:

Det är ju så att vi är olika myndigheter och det innebär att vi har olika fokus, vi har olika uppdrag. Ehm och det är ju både det som är meningen

men det är klart att det skapar hinder och svårigheter emellanåt, att man fokuserar på olika saker.

En åklagare nämner den enligt henne upplevda konflikten mellan rättsväsende och Socialtjänst kring vad som bör polisanmälas när vi ställde frågan om hon såg några intressekonflikter mellan hennes myndighet och deras samverkanspartners:

R: Ja om man kollar i allra högsta grad socialtjänsten, varför ska vi anmäla när så lite går till åtal? Deras möjlighet att jobba med föräldrarna minskar ju eftersom det blir en konflikt /.../ men framförallt brukar dom på socialtjänsten säga att det är jäkligt svårjobbade när det kommer en förälder med ett nedläggningsbeslut och viftar och säger jag är oskyldig så varför ska jag ställa upp och få hjälp eller råd?

I: Men mellan er och polisen är det inte?

R: Nä vi har nog samma mål.

Som kvinnofridsamordnaren nämner har man ett skilt fokus inom de olika myndigheterna. Mot bakgrund av åklagarens uttalande kan vi se att det ibland verkar lättare att kritisera och ifrågasätta de andra samverkansparternas arbete, alltså det som man anser strider mot sitt eget. Socialtjänsten, vars funktion är att stötta och hjälpa personer som är i behov av stöd, upplever att alltför få av fallen går upp till åtal. Detta kan för den enskilde socialsekreteraren mycket väl uppfattas som ett hinder att hjälpa och stötta en person som exempelvis blivit utsatt för våld av en närstående. Rättsväsendet och åklagaren å sin sida kan anse att när socialtjänsten inte anmäler alla fall, ges ingen möjlighet för dem att utreda och genomföra det arbete som de är kapabla till. Jacobsen och Thorsvik (2002) menar att konflikter kan uppstå när samverkande parter inte gör det som förväntas eller det som anses vara felaktigt enligt ena parten. När det råder en stark samverkan kan konflikten även uppfattas som större, då beroendet av varandra är mer uttalat. Nedan finns ytterligare exempel från den intervjuade åklagaren där hon menar att det råder något av en konflikt mellan olika myndigheter och arbetet med barn som riskerar att fara illa:

Socialtjänsten väntade på att vi skulle frihetsberöva föräldrarna, vi tyckte ”varför omhändertar inte socialtjänsten barnen enligt LVU”, lite större förståelse tycker jag [borde finnas] överlag för de olika regelverk som gäller.

Även förundersökningsutredaren nämnde detta:

En socionom är ju socionom och har sin lagstiftning och sin kunskap och framförallt sina ögon. Poliser har ju sina ögon. Vi letar efter bevisning, vi ser ett offer, vi kan tycka liksom, men soc gör nåt, så. Och dom kan ju tycka att vi kommer in och stör, bara förstör så. Den biten bör man ha någon slags förståelse för och lära sig av varandras arbete.

Myndigheter styrs av gemensamma, men framförallt även skilda lagrum vilket förstärker en eventuell risk för konflikter. En framgångsrik samverkan kräver att man har god kunskap om varandras myndigheter samt förstår de olika rollerna, värderingarna och de kunskaper som existerar inom de olika arbetsplatserna.¹⁶ Weber (1983) menar att genom den legala auktoriteten bör man kunna förutse hur de inblandade aktörerna ska agera, samt det kommande resultatets utveckling. Han menar att detta är framgångsrikt då det skapas precision, stabilitet, disciplin och tillförlitlighet. Det är av stor vikt att de inblandade aktörerna vet hur varandras myndigheter fungerar för att nå framgång vid hanteringen och arbetet med barn som far illa. Weber (ibid.) menar således att auktoriteten skapar en förutsebarhet mellan aktörerna för att skapa bästa möjliga förutsättningar för den kommande utsagan. I intervjumaterialet lyser denna Weberianska definition av en ideal byråkrati med sin frånvaro när det gäller omtalade intressekonflikter.

Utöver de personer på de tre myndigheterna vi intervjuat har vi också talat med kvinnojourer som enligt en socialsekreterare ibland kan bli ett hinder i arbetet:

Kvinnjourerna /.../ Äh men där tycker jag också att dom vart flummiga ett tag, visst måste man skydda kvinnan men man kan ju inte göra saker som är olagliga. Som att till exempel gömma en mamma eller inte samverka och lämna ut uppgifter va, det kan man inte göra för då är man liksom ute på rättsosäker mark.

Socialsekreteraren diskuterade ett fall där en man misshandlat sin fru och där kvinnan flytt till en kvinnojour tillsammans med sonen. Hon menar att kvinnojoursrörelsen i sig är ”fantastisk” då den erbjuder utsatta kvinnor stöd och skydd i en utsatt situation. Men hon anser att de

---

¹⁶ http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9205/2007-123-31_200712331.pdf- Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa s.46

jouraktiva ibland överskrider sina befogenheter genom att agera utanför lagens ramar. Hon hade en diskussion kring att barnens rätt till sina föräldrar snarare utvecklats till föräldrarnas rätt till sina barn, samt att barnen blivit fullkomligt rättslösa¹⁷ i dessa situationer. Detta då rättsliga instanser inte tar hänsyn till Socialtjänstens utredningar när man fattar beslut. Hon påpekar att hon ”förstår de kvinnorna som gömmer sina barn”, men menar att det inte ligger i kvinnojourens befogenhet att göra det.¹⁸

Kvinnjourerna, å sin sida, påpekar att de är styrda på helt olika sätt. Vissa tillhör riksorganisationerna och har ett tätt samarbete med myndigheterna inom kommunen, medan andra är ideellt styrda. Detta innebär att kvinnojourerna arbetar olika samtidigt som resurserna kan variera beroende på om de tillhör en av riksorganisationerna eller om de är mer ideellt styrda.¹⁹ Tidigare byggde kvinnojourernas arbete till stor del på att enbart skydda kvinnorna och man tog dem snabbt under sina vingar och ibland tog jouraktiva även kvinnorna hem. En jouraktiv förklarar rörelsens historia där kvinnor tidigare tog hem de utsatta till sig själv:

Alltså de som va engagerade i kvinnojoursrörelsen, dom tog ju hem kvinnor hem till sig och det var så det börja liksom.

Alfredsson (1979) nämner även detta i sin studie om kvinnor som misshandlats av sina män. En representant från Kvinnocentrum i Stockholm erbjöd en kvinna och hennes barn boende i sin egen bostad i över en månads tid då hon lämnade den man som utsatt henne för misshandel under en längre tid. Detta visar på behovet av stöd och att det saknades konkreta platser för att ta emot dessa kvinnor och barn. Det var först under slutet av 1970-talet som den första kvinnojouren öppnade i Stockholm som en reaktion på att det inte fanns något utvecklat skydd till utsatta kvinnor.

Enligt Weber (1983) bör man verka inom den ideala legala auktoriteten där man följer det regelsystemet som råder utan att bli personligt involverad. Enligt hans tankar bryter således kvinnorna mot byråkratins ideal då de är väldigt personligt involverade i förhållande till kvinnorna, som är i behov av hjälp då de tar dem med sig hem. Weber (ibid.) anser snarare att man bör vara opersonligt involverad samt följa de rådande formella regelsystemen, om

---

¹⁷ Intervju med socialsekreterare

¹⁸ Intervju med socialsekreterare

¹⁹ Intervju med representant från kvinnojouren

man anser sig agera inom en ideal byråkrati. Nedan utvecklar en jouraktiv den problematik hon uppmärksammat inom hennes arbete med kvinnor och deras medföljande barn:

Det finns naturligtvis konflikter men det kan också va, kanske också va att man inte pratar med varandra, alltså jag vet inte det är svårt och säga. Det jag kan bli förvånad över ibland är att inom socialtjänsten så kanske inte, om vi har en mamma med två barn så har mamman en handläggare, en vuxenutredare och så har barnen en barnutredare, ibland pratar inte dom med varandra överhuvudtaget så vi måste liksom, vi måste ringa till barnutredaren [och berätta] vad vuxenutredaren har sagt och tvärtom när dom sitter på samma plats och då kan man ju bli rätt irriterad.

Som nämnt ovan fann vi konflikter vad gäller kommunikationen mellan myndigheterna men det existerade även inom myndigheterna. I citatet ovan berättar den jouraktiva om en familj som blivit tilldelade olika utredare då både vuxna och barn är utsatta. Detta kan te sig problematiskt om dessa utredare inte har en god kommunikativ förmåga sinsemellan. Det bidrar snarare till ett ökat arbete hos kvinnojouren i detta fall, då de själva måste ringa till de båda utredarna för att få en helhetsbild av situationen; kvinnojouren får samordna. Den bristande kommunikationen bidrar till att delar av arbetet kan hamna mellan stolarna, då utredarna inte följs åt i sitt arbete trots att det handlar om en och samma familj. Jacobsen och Thorsvik (2002) förklarar på liknande sätt att bristande kommunikation kan hämma samverkan. De menar att det ställs höga krav på samverkande parter att följa de riktlinjer de går under för att arbetet ska effektiviseras och genomföras med framgång. Men som framgår i vårt material tycks samverkan i praktiken avvika från denna idealmodell, som i sig även påminner starkt om Webers byråkrati-teori.

En socialsekreterare utvecklar sina tankar kring en eventuell intressekonflikt mellan Socialtjänsten och Polisen. Nedan diskuterar hon huruvida det finns en irritation från Polisens sida när hennes myndighet inte avvaktar med sin utredning i väntan på polisens utredning:

Sen kan dom (polisen) ju tycka att vi ska göra annorlunda, att vi ska omhänderta barn till exempel, det gör vi inte för att polisen tycker det, utan det är ju en väldigt stor juridisk process. Ett LVU och det måste man ha grunder för, det ska till domstol så det kan man inte bara, bara för att dom tycker att vi ska göra det /.../ Det är klart att man har olika intressen ibland

/.../ har ju olika fokus men tycker att vi, för det mesta har vi ett samarbete, man kan inte hålla på att irritera sig på, se massa hinder kring det, det måste funka.

Här är ytterligare ett exempel på hur fokus skiljer sig åt mellan aktörerna. Man har olika intressen och metoder i genomförandet av arbetet. Socialsekreteraren hävdar att det kan bli ett hinder i sig om man hela tiden ska uppmärksamma den eventuella problematiken med samverkan. Det gäller att ta sig runt de hinder som finns och få samverkansprocessen att gå så smidigt som möjligt för alla inblandade och vara till en fördel för klienten.

För att undvika dessa hinder anses det vara av stor vikt att man har upprättat tydliga mål samt riktlinjer. Enligt Jacobsen och Thorsvik (2002) skapas en framgångsrik samordning när myndigheter arbetar utifrån samma riktlinjer. När informationen brister, intressena skiljs åt eller när det saknas en förmåga att överblicka det rådande arbetet, riskerar samverkan att upplösas. Det finns en ambition att gå förbi konflikter i vårt material, som i det ovanstående citatet ("det måste funka").

Enligt 6 § Förvaltningslagen ska "varje myndighet lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten". Då Socialtjänsten, Polisen och Åklagarmyndigheten måste samverka enligt lagen bör samtliga inblandade vara medvetna om aktuella riktlinjer som gäller för denna samverkan samt målen de ska arbeta efter när de kommer i kontakt med barn som far illa. I citaten ovan nämner en jouraktiv att det brister i kommunikationen mellan anställda inom den egna myndigheten. En kvinna får en handläggare medan hennes barn får en annan handläggare och däremellan brister kommunikationen vilket bidrar till extra arbete för kvinnojouren. Detta skapar ytterligare komplikationer då kommunikationen brister inom den egna myndigheten.

Hur ska då kommunikationen mellan aktörerna bli framgångsrik? En kvinnofridssamordnare uttrycker en viss frustration angående rättsväsendets roll kontra Socialtjänstens roll:

Rättsväsendet har en tendens att ha, ska inte säga högre dignitet, men på nåt sätt så att socialtjänsten får lite grann anpassa sig och sina utredningar till rättsväsendets tider och så att man, för att vi inte ska förstöra brottsutredningen och sådär. Sen finns det en diskussion om, om lämpligheten i det med tanke på att så få ändå går till åtal, eh, hur mycket man ska tumma där på stödet till barnen.

Det går även att utläsa liknande synpunkter hos en socialsekreterare:

Alltså bara för att det finns en dom, domstolar som fäller och beslutar både det ena och det andra som inte heller jag tycker är till barnets fördel [...] som upphör och man vet att det kommer aldrig funka, så är lagstiftningen och så är den juridiska världen och där får vi liksom hämta barnet fast vi tycker nåt helt annat och så, har domstolen bestämt så har domstolen bestämt.

De menar alltså att konflikt råder mellan rättsväsende och Socialtjänst när det gäller arbetet med barn som bevittnat våld inom familjen. Frustrationen kan uppkomma när myndigheterna har ojämn makt i beslutsfattandet. När myndigheter uppfattar att de har en likvärdig makt gentemot varandra blir samverkan mer framgångsrik.²⁰ Ovan finner vi en frustration hos kvinnor som arbetar under Socialtjänstlagen eftersom de menar att deras utredningar och arbete inte väger lika tungt som det rättsliga. Detta då deras utredning om barnets situation inte har tagits med i beaktning i det aktuella rättsfallet.

Weber (1987) menar att det råder en hierarki mellan myndigheter i samhället där vissa anses ha en högre makt över andra lägre ställda myndigheter. Dessa tankar går att utläsa från citaten ovan, där både kvinnofridssamordnaren och socialsekreteraren uttrycker sin frustration kring rättsväsendets högre makt. De menar att deras sociala utredningar kring barnen har en tendens att bortprioriteras för att ge plats åt rättsväsendets utredning. Precis som Weber (ibid.) menar råder det enligt de intervjuade en hierarki där myndigheter organiseras som över- respektive underordnade.

5.3 Ett idealiskt offer med förhinder

Som Christie (2001) har påpekat är det ibland svårt för de som ”egentligen” ses som offer att uppnå en status som offer. I vårt fall är det svårt för de barn som bevittnat våld att uppmärksammas som offer utifrån hans kriterier för ett idealiskt offer. Detta då barnen har en relation till förövaren som dessutom inte måste vara stor, främmande eller ond. Ett barn som bevittnat våld har inte styrkan eller makten för att på egen hand uppmärksammas och kräva en offerstatus. Däremot uppfyller barnen två andra krav i Christies modell; de kan inte klandras för att befinna sig hemma under tiden våldet pågår och de är ofta upptagna av ett respektabelt

---

²⁰ http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9205/2007-123-31_200712331.pdf- Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa s.40

projekt, exempelvis leka eller bygga lego. Hydén (1995) skapade ett begrepp som behandlar barns status vid våld i nära relation. Hon talar om *delaktiga vittnen* för att öka uppmärksamheten kring barnen då man tidigare hänvisat till barnen som enbart vittnen. Hydén (ibid.) menar att begreppet vittne förminskar barnets roll; det beskriver dem som utanförstående iakttagare i en situation som de inte på något sätt kan ansvara för. Precis som Christie (2001) menar att ett krav för att ses som ett idealt offer innebär att man befinner sig på den aktuella platsen utan att de kan klandras för det, utvecklar Hydén (1995) samma tankar. Det är detta Hydén (ibid.) valt att lyfta fram för att stärka barnens status som brottsoffer.

Den svenska Socialtjänstlagen uppmärksammar de bevitnande barnen som offer men allmänheten följer inte med i samma takt som lagstiftningen, vilket ter sig problematiskt. I Socialtjänstlagen står det:

Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevitnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.²¹

Det vi kunnat utläsa från flertalet intervjuer är att det råder en frustration vad gäller barnets osäkra status som brottsoffer. En kvinnofridsamordnare förklarar nedan att barnet numera har rätt till brottsskadeersättning när de bevitnat våld mellan närstående, men de uppnår trots det inte status som brottsoffer helt och hållet:

Det är inte olagligt, det är inget brott, dom är ju inte brottsoffer, däremot kan dom få brottsskadeersättning /.../ Ett bekymmer /.../ har varit målsättningen att förändra, att det inte alls är så många barn som bevitnar våld som får hjälp som barn som utsätts för våld, ehm och det är ett problem i hela landet tror jag.

Utifrån kontexten ”barn som bevitnar våld” skapas således ett diffust begrepp i ordet brottsoffer. Åklagaren utvecklar:

Ja alltså vi tänker så här, alltså tidigare ja de är ju brottsoffer enligt socialtjänstlagen, socialtjänstlagen säger ju att de är brottsoffer. Här har vi

---

²¹ Socialtjänstlag 5 kap 11 § 4 st

ju haft ett ärende²² som jag tror gick upp till högsta domstolen där man försökte hävda att begå brott mot den andra föräldern inför barnen va ett ofredande gentemot barnen, ett hänsynslöst beteende vilket jag tycker är jättebra men där säger högsta domstolen nej, det är inte så.

Här blir det problem i hur man ska se på barnen. Är de brottsoffer eller inte? Socialtjänstlagen och den intervjuade åklagaren försvarar offer-etiketten medan Högsta domstolen avskriver den. Det blir svårt att genomföra en fungerande samverkan när Socialtjänsten utgår från ett synsätt och därmed ska uppmärksamma dem som brottsoffer medan rätten säger nej, och fränkänner barnen statusen som brottsoffer. Barn ses som oskyldiga och svaga som är i behov av skydd – i linje med Christies ”idealiska offer” - men när man tar det till en rättslig nivå får barnen inte det ultimata skydd de bör ha. Offerstatus tycks inte vara möjlig att erövra på ett klart sätt.

Kvinnofridsamordnaren verkar under Socialtjänstlagen, dock nämner hon att man inte kan se de bevittnande barnen som offer för brott. Hon betonar även bristerna i deras arbete där de med låg framgång lyckats erbjuda dessa barn den hjälp och det stöd och skydd de kan vara i behov av. För att förbinda detta med Christie (2001) och hans argument att man behöver vara tillräckligt mäktig för att uppmärksamma sitt fall och uppnå offersstatus, går det att utläsa att varken barnen själva eller närstående höjer rösten för att uppmärksamma dem som offer. För det första är deras närstående de som utövar våldet, för det andra riktas uppmärksamhet i större utsträckning mot de barn som direkt utsätts för våld och för det tredje (i likhet med kvinnofridsamordnarens ovanstående citat) lyfter inte Socialtjänsten fram dessa barn för att erbjuda dem stöd och hjälp. Som nämnt ovan angående attityden att se barn som bevittnat våld som brottsoffer hos allmänheten, finns det således även brister inom den myndighet som trots allt valt att definiera denna grupp barn som just offer för brott.

Enligt representanter från kvinnojourerna har barnets roll som brottsoffer stärkts sedan kvinnojour rörelsen spred sig i Sverige. De menar att de medföljande barnen tidigare var ett följe till de utsatta kvinnorna medan de idag fått en ökad roll som offer. En jouraktiv berättar:

Alltså när jag började här så började man ju bygga upp, alltså succesivt bygga upp det här med barn, kanske skulle ha nånting speciellt, för innan

---

²² B 3193-05

var det ju bara så att barn fanns. Dom var med som en vante liksom
Ja då flurpa dom med, dom där, var man nu gick så var det inte mer.

De menar att genom kvinnojoursverksamheten följde en uppmärksamhet på de drabbade barnen. När kvinnojour rörelsen etablerades saknades ett fokus på de barn som drabbades av våldet inom familjen. Dock konstaterades det snabbt att även dessa barn var i behov av hjälp och stöd, vilket ledde till ett ökat så kallat barnperspektiv.²³ Kvinnorna menar även att på deras kvinnojour ges de barn som tas emot högsta prioritet.²⁴

I samtalen stötte vi även på funderingar hos myndighetspersonerna där de ansåg att kollegor inom den egna arbetsplatsen anser att barnärenden inte har en lika hög status som grövre brottsärenden. Nedan följer ett citat från åklagaren där hon svarar på frågan om hon anser att barnets status har ökat:

Jo men det har ju ökat på ett övergripande perspektiv, nu är det här jåkligt viktigt men det ska ju genomsyras i hela verksamheten och det är ju fortfarande så att det är coolare att jobba med grova brott än brott mot barn /.../ Men på den här kammaren kan man, ja det är en högre status att jobba med grövre brott, det skulle jag säga, inte från ledningshåll men om man skulle lyssna på snacket i korridoren här är det fortfarande det, då tror jag inte att barnets status har höjts i gemene mans ögon, det tror jag inte men lagstiftarna har försökt göra sitt och på politiska håll försöker man ju.

Åklagaren menar således att på politiska håll har man arbetat med att öka barnets status som brottsoffer, men detta har inte visat sig inom hennes arbetsplats ("snacket i korridoren") där man fortfarande anser att grövre brott har en ännu högre status. Eriksson (2010) menar att barn som bevittnat våld numera anses vara brottsoffer och således bör uppmärksammas av de myndigheter som kommer i kontakt med barnen. I vårt material visar det sig att detta betraktelsesätt är att anse som svagt hos vissa myndigheter som är inblandade i arbetet med barn som far illa.

---

²³ <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2005/2005-131-9> – När mamma blir slagen- Att hjälp barn som levt med våld i familjen s.13

²⁴ Intervju med kvinnojour

Nedan följer ett citat från en socialsekreterare där hon diskuterar inkomna barnärenden samt funderingar om när man bör inleda en utredning kring barnen:

Mm men visst, man behöver ju jobba mer med det här med barn som bevittnar våld, alltså det är möjligt och där har vi möjlighet att med, vi inleder inte automatiskt för att barnet har bevitnat våld, att man kanske gör det lite så, det kanske inte är så farligt, dom kanske inte har sett nånting och det behöver man kanske mer kunskap om.

Vad vi kan utläsa från detta citat är alltså att även Socialtjänsten har svårt att definiera bevitnande barn som offer för brott. Samtidigt som forskningen²⁵ tyder på att barn som bevitnat våld far lika illa som barn som faktiskt blir fysiskt slagna, antyder denna socialsekreterare att normen inom myndigheten snarare innebär att barnens upplevelse av situationen ”inte är så farlig”. Eriksson (2010) förklarar att Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn som bevitnat våld inom familjen då de numera bör ses som brottsoffer med egna rättigheter enligt lagen. Socialsekreteraren menar att det inte är säkert att barnen sett eller hört den rådande misshandeln som skett mellan föräldrarna. Georgsson et. al. (2011) hävdar att barn ofta förstår och mycket väl är medvetna om vad som sker mellan föräldrarna. Hon förklarar att mycket små barn uppfattar vad som pågår, men inte i samma utsträckning som äldre barn. Genom citatet från socialsekreteraren går det alltså att konstatera att det fortfarande råder en norm där barnen inte har uppnått status som brottsoffer. Denna kvinna arbetade dessutom inom mottagningsgruppen som tar emot anmälningar som kommer in från olika aktörer. Nedan följer ett citat från en socialsekreterare från en annan del av Sverige och hur hon ser på barn som bevitnat våld:

Alltså vi jämställer det med barnmisshandel, att uppleva, bevittna, absolut /.../ även om barnet inte har varit direkt, indirekt, det är ju precis lika- det är precis lika allvarligt för effekten är precis likadana som vid fysisk misshandel.

Det råder delade meningar kring hur barnen bör uppmärksammas trots att de intervjuade arbetar inom samma myndighet (dock i olika delar av landet). Det finns alltså skillnader i hur man definierar barn som brottsoffer, vilket kan skapa konflikter vid det fortsatta arbetet. En

---

²⁵ Se Georgsson et. al. 2011

socialsekreterare menar att det inte är så farligt för barnen att befinna sig i våldets närvaro medan den andra hävdar att barn som bevittnat våld är jämställt med barnmisshandel.

Även kvinnofridssamordnaren delar tankarna med den senare socialsekreteraren:

Dom riktlinjer som finns i Malmö nu som antogs för ett år sen, sommaren 2013 tror jag att den trädde i kraft, där står det klart och tydligt att när det finns uppgifter om våld, både barn som bevittnar våld och barn som utsätts för våld så ska man inleda en utredning.

Hon säger vidare:

Men alltså, de enligt våra riktlinjer, ska de behandlas lika sen är det ju att få det i praktiken också, att ändra tankesätt och se att det är minst lika allvarligt att bevittna våld som det är att utsättas för våld.

Kvinnofridssamordnaren trycker således på att barnperspektivet skärpts genom de nya riktlinjer som trätt i kraft i Malmö stad. Hon menar att barnen som bevittnat våldet drabbas lika hårt som de barn som utsätts direkt. Georgsson et. al. (2011) förstärker detta och menar att barn som bevittnat våld mellan föräldrar utsatts för en mycket skrämmande upplevelse som påverkar deras framtida utveckling och välmående. I riktlinjerna står det klart att man ska implementera detta men mot bakgrund av vårt material ter det sig svårt i praktiken. I hennes citat går det att anta att det råder en problematik att applicera detta framgångsrikt även i praktiska sammanhang. För att skapa en stabilitet i det aktuella arbetet bör man enligt Jacobsen och Thorsvik (2002) ha klara regler och riktlinjer. Man bör skapa en förutsägbarhet där man genast inleder en utredning när man fått vetskapen kring att barnen bevittnat våld mellan närstående. Enligt Jacobsen och Thorsvik (ibid.) skapar det organisatorisk effektivitet, vilket i sin tur kan bidra till en ökad uppmärksamhet kring dessa barn. Att som den intervjuade kvinnofridssamordnaren säger ”få det i praktiken också” skulle förmodligen kräva en samverkan av Webers modell, styrd av normen om att barn som bevittnat våld måste betraktas som offer.

Christie (2001) nämner även en form av icke-idealiskt offer där personen har viktimerats utan att vara medveten om detta, personen är alltså ett ovetande offer. Han menar att ”många

som viktimeras utan att veta vare sig att de är viktimerade eller källan för det” (ibid, 53). Christie (ibid.) är kryptisk i detta påstående, vilket skapar möjligheter för en friare tolkning av hans tankar. Vi menar att de barn som inte är medvetna om att de har en offerstatus kan betraktas som exempel på ett ovetande offer. Viktigt att påpeka är att de barn som bevittnat våld i nära relation uppmärksammas mer och mer, men de behöver ändå inte vara medvetna om att de ses som offer. Dels kan de ha en låg ålder och på grund av detta inte se sig som brottsoffer, dels kan barnen också som Christie (ibid.) säger inte vara medvetna om källan till att de ses som offer. De ser mamma som blir slagen som offret men inget har hänt dem, så varför skulle de vara offer?

En kvinnojoursarbetare beskriver hur ett barn kan bli förvirrad över våldssituationen i hemmet:

Dom säger som det är och att dom inte förstår varför det är som det är, dom flesta barn älskar båda sina föräldrar. Det är det som är grejen och det kan va jävligt svårt att fatta för ett barn. Varför föräldrarna är på ett sätt eller varför en pappa kan vara jättegosig och läsa en saga en dag och slå halvt ihjäl mamman nästa stund.

Det framgår inte att barnen ser sig själva som offer, de blir förvirrade i det skiftande beteende från våldsanvändaren och troligtvis också hur den våldutsatte föräldern går från ett starkt stöd till att bli svag och liten.

Christie (2001) nämner att kvinnan idag nästan har full status som offer, vilket är en följd av samhällets utveckling. Även barns status som offer har utvecklats, inte enbart för de som är direkt utsatta för våldet, utan även för barnen som bevittnat våld. Att samhället lyft upp dessa barn som offer visar sig i den bestämmelsen att de har rätt till brottsskadeersättning. Sedan 2006 har barn som bevittnar ett brott som är ägnat att skada barnets trygghet och tillit i förhållande till en närstående person, rätt till brottsskadeersättning från staten.²⁶ Men det är få som ansöker om denna ekonomiska ersättning. En kvinnofridssamordnare är bestämd i sina åsikter om hur brottsskadeersättningen är utformad:

---

²⁶<http://www.brottsoffermyndigheten.se/Filer/Referatsamling/Föregående%20upplaga/Referatsamling%202009.pdf> s.23

Jag tycker det är fullständigt felaktigt att det är vårdnadshavaren som ansöker, om staten har så borde det va en, om det nu är åklagaren eller målsägandebiträdet eller om det är, vem det nu kan vara, att barnet får ett eget målsägarbiträde som ska företräda barnets intresse och som då också får i uppdrag att ansöka å barnets vägnar. Det ska inte mamman eller pappan som är utsatt behöva göra... det är fel tänkt i lagstiftningen, man har velat väl men det är feltänkt, det gynnar inte barnet och det är alldeles för få barn som får sina rättigheter där.

När samhället lämnar över ansvaret på vårdnadshavarna att ansöka om brottsskadeersättning får färre barn ersättning. Att den våldsutsatta föräldern ska behöva gå igenom hela processen igen i ansökan och att sedan få den våldsanvändande föräldern att skriva på gör att det blir som uppgjort för att barnen inte ska kunna uppnå denna ekonomiska aspekt av offerstatusen.

6. REFLEKTION OCH SAMMANFATTNING

6.1 Slutsatser

Utifrån vårt empiriska material har vi tagit del av de hinder som medarbetare inom samverkanskedjan återgett. Dessa hinder hämmar, enligt Weber, möjligheten för samverkanskedjan att uppnå status som en ideal byråkrati. Webers ideala byråkrati kännetecknas bland annat av klara linjer, strukturer och en tydlig hierarkisk ordning. Den ideala samverkan har tydliga likheter med Webers teori då man även där har klara direktiv, riktlinjer samt bindande lagstiftning. Inom en ideal byråkrati förväntar man sig att aktörerna är medvetna om sin roll och att man rör sig inom dessa ramar. Myndigheterna förväntas på liknande sätt komplettera varandra inom samverkanskedjan då de har olika befogenheter. Socialtjänsten förväntar sig bland annat att polisen ska göra en barn-i-fara-anmälan när de uppmärksammat barn som far illa. Samtidigt förväntar sig Polisen att Socialtjänsten inleder en utredning på deras anmälningar samt att Åklagarmyndigheten sköter den juridiska biten utan komplikationer. Dock finns det många *bör* för nästa person inom samverkansledet, både inom respektive myndighet men också mellan myndigheterna. Man har en förväntan på arbetet som ska genomföras av en annan person och är snabb med att kritisera ett uteblivet agerande. Det ställs därför höga krav på myndighetspersonernas kommunikativa förmåga för att samverkan ska bli framgångsrik.

Myndigheterna har inte förmågan att på egen hand säkerställa behoven för de barn som bevittnar våld i nära relation. Samverkan blir då nödvändig för att tillgodose de utsatta barnens behov av hjälp. Genom kvinnojourströrelsen fick vi ta del av problematiken som enligt dem fanns inom socialtjänsten gällande arbetet med utsatta familjer. Det visar på kommunikationsproblem inom den egna myndigheten, vilket försvårar för nästkommande led i en samverkan.

Som Christie uppmärksammat har kvinnornas möjligheter att uppnå status som offer förbättrats när det gäller våld i nära relation och vi kan även se att barnets status som rättssubjekt samt som offer sakta utvecklats. Enligt Christie får inte barnen en fullständig status som idealt offer då de inte uppfyller tillräckligt många krav enligt hans teori. Att de är barn ger dem däremot lättare offerstatus enligt vår mening. Vad som bör ses som en absolut nödvändighet för att uppnå status som offer är möjligheten att uppmärksamma omgivningen om det. Detta krav är troligtvis det svåraste för barn att uppfylla. Det kan finnas betydande hinder för att uppnå detta, exempelvis ett barns låga ålder. Barn kan ha svårt att höja rösten och uppmärksamma vuxenvärlden om deras utsatthet, det är snarare vuxenvärlden som behöver uppmärksamma övriga samhället.

Är det att anse som positivt eller negativt att kämpa för barns offerstatus? Kan det sänka deras självbild att ha en status som offer? Bör man sträva efter att höja deras offerstatus eller ska fokus ligga på källan till att de ses som offer? Det är svårt att besvara frågorna då risken finns att man fokuserar på ett problem och ignorerar det andra. Det är av större vikt att man ser det ur ett helhetsperspektiv, att man fokuserar på källan och dess konsekvenser. Empirin visar på en problematik med denna offerroll. Lagstiftningen går isär och risken finns att barnen hamnar mellan stolarna. Statusen som offer uppfylls enligt socialtjänstlagen, dock verkar det finnas en problematik att ”fånga upp” barnen. Det finns en problematik i att det finns skilda normer inom en myndighet då man betraktar de utsatta barnen genom skilda fokus. Å ena sidan kan man mena att barnen inte får särskilt illa och förmodligen inte uppfattat det rådande våldet, samtidigt som en annan aktör menar att är direkt utsatta för barnmisshandel.

6.2 Avslutande tankar och reflektioner

För att återvända till Huxham och Vangens citat ”don’t do it unless you have to” delar vi deras tankar då många dolda konflikter finns i en samverkanskedja. Däremot menar vi att en

samverkanskedja gällande utsatta barn är nödvändig, det är svårt för en aktör att uppnå syftet på egen hand utan hjälp från de andra. Det framgår av uppsatsens empiri att detta är ett krav: utan Polisens uppmärksammande och inskickande av anmälan till Socialtjänsten, skulle många fall hamna mellan stolarna och aldrig komma upp till ytan. Likaså behövs rättsväsendet för att utdöma en fungerande situation för varje barn. Det behövs klarare strukturer samt en tydligare kommunikation som gör arbetet smidigare för alla parter. Den skilda uppfattningen om barnens status som offer leder till att arbetet inom samverkanskedjan försvåras. Vi menar att samverkan mellan myndigheter är av stor vikt men det krävs att samtliga aktörer är medvetna om sina skyldigheter samt att de följer de rådande riktlinjerna. Samverkan som begrepp är mångtydigt och myndigheterna måste reda ut inom vilka ramar samverkan ska gälla. Klara riktlinjer och klar kommunikation skapar goda förutsättningar för en framgångsrik samverkan vilket innebär att man behöver ställa höga krav på myndigheterna. Största anledningen till att samverkan mellan myndigheterna inte fungerar är de dolda konflikter som gömmer sig bakom en dålig kommunikation. Viljan att hjälpa dessa utsatta barn finns hos alla våra intervjuade aktörer, men det saknas strukturer och klara riktlinjer i deras arbete. Michels (1983) menar att samverkan kommer till bruk för att man anser att det ska effektivisera arbetet men detta kan bli problematiskt då allt för många aktörer involveras. Vi menar att man gärna använder sig av begreppet samverkan för att öka möjligheten till ett gott arbete. Däremot ser vi att de skilda lagtexterna och riktlinjer skapar komplikationer för en god samverkan.

REFERENSER

Alfredsson, Karin (1979) Den man älskar agar man? Stockholm: Rabén & Sjögren

Anell, Anders & Mattisson, Ola (2009) Samverkan i kommuner och landsting: en kunskapsöversikt. Lund: Studentlitteratur

B 3193-05

Basic, Goran (2012) Samverkan blir kamp. En sociologisk analys av ett projekt i ungdomsvården. Lund: Lunds universitet

Becker, Howard (2008) Tricks of the trade: yrkesknep för samhällsvetare. Malmö: Liber

Bell, Judith (2009) Introduktion till forskningsmetodik. Lund: Studentlitteratur

Boglund, Anders; Eliaeson, Sven; Månson, Per (2014) Kapital, rationalitet och social sammanhållning. Lund: Studentlitteratur

<http://www.brottsoffermyndigheten.se/Filer/Referatsamling/Föregående%20upplaga/Referatsamling%202009.pdf>

Bryman, Alan (2012) Samhällsvetenskapliga metoder. Malmö: Liber

Burcar, Veronika (2008) Mäns våld mot kvinnor i nära relationer – och barn som upplever våld. En forsknings- och kunskapsöversikt. Solna: Polishögskolan

Christie, Nils (2001) Det idealiska offret. I *det motspänstiga offret*; Åkerström, Malin & Sahlin Ingrid. Lund: Studentlitteratur

Danermark, Berth (2005) Samverkan – himmel eller helvete? [en bok om den svåra konsten att samverka] Stockholm: Gothia

Edfeldt, Åke W. (1979) Sluta slå! Stockholm: Akademilitteratur

Eriksson, Maria (2003) I skuggan av pappa. Familjerätten och hanteringen av faders våld. Stehag: Gondolin

Eriksson, Maria (2010) Children who "witness" violence as crime victims and changing family law in Sweden. *Journal of Child Custody*, 7:93–116

Georgsson, Anna; Almqvist, Kjerstin; Broberg, Anders G (2011) Naming the unmentioable: How children exposed to intimate partner violence articualte their experiences. *J Fam Viol* 26:117–129

Gubrium & Holstein (1997) The new language of qualitative method. New York: Oxford University Press

Hennink, Monique M; Hutter, Inge & Bailey, Ajay (2011) Qualitative research methods. Los Angeles: Sage

Huxham, Chris; Vangen, Siv (2005) Managing to collaborate – The theory and practise of collaborative advantage. New York: Routledge

Hydén, Margareta (1995) Kvinnomisshandel inom äktenskapet: mellan det omöjliga och det möjliga. Stockholm: Liber

Jacobsen, Dag Ingvar; Thorsvik, Jan (2002) Hur moderna organisationer fungerar. Lund: Studentlitteratur

Johansson, Susanna (2011) Rätt, makt och institutionell förändring: en kritisk analys av myndigheters samverkan i barnahus. Lund: Samhällsvetenskapliga fakulteten

Lindberg, Kajsa (2009) Samverkan. Malmö: Liber

May, Tim (2001) Samhällsvetenskaplig forskning. Lund: Studentlitteratur

Michels, Robert (1983) Organisationer och demokrati – en sociologisk studie av de oligarkiska tendenserna i vår tids demokrati. Uppsala: AB Timbro

Ryen, Anne (2004) Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier. Malmö: Liber

Rädda barnen (2003) Anmälningarna som försvann – en kartläggning av hur polis och socialtjänst uppmärksammar barn som lever med våld i familjen

Sabsford, Roger; Abbott, Pamela (1996) Ethics, politics and research. London: Sage Publications

Socialstyrelsen (2005) När mamma blir slagen – Att hjälpa barn som levt med våld i familjen

Socialstyrelsen (2007) Strategi för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa

SOU 2006:65

Weber, Max Ekonomi och samhälle (1983) Förståendesociologins grunder Del 1. Lund: Argos

Weber, Max Ekonomi och samhälle (1985) Förståendesociologins grunder Del 2. Lund: Argos

Weber, Max Ekonomi och samhälle (1987) Förståendesociologins grunder Del 3. Lund: Argos

Överlien, Carolina (2012) Våld i hemmet – barns strategier. Malmö: Gleerups AB

Bilaga 1

LAGSTIFTNING

Nedan nämner vi den rådande lagstiftningen som hanterar barn som bevittnat våld. I den kommande analysen talar många av respondenterna kring några av dessa lagar. Detta avsnitt skapar en tydligare bild för att lättare följa med i deras argument.

Förvaltningslagen:

Samverkan mellan myndigheter 6 §

Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.

Socialtjänstlagen 5 kap 11§ 4p.

Brottsoffer

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Lag (2012:776).

29kap. 2§ 8p.

Om straffmätning och påföljdseftergift

Om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person. Lag (2010:370).

Brottsskadelagen 4a§

Brottsskadeersättning betalas till ett barn som bevittnat ett brott som varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos barnet i dess förhållande till en närstående person. Lag (2006:933)

Bilaga 2

INFORMATION GÄLLANDE KANDIDATUPPSATS

I vår uppsats försöker vi att studera hur samverkan och samarbete ser ut mellan utvalda statliga myndigheter i det arbete som förs gällande barn som bevittnat våld i nära relation. De myndigheter vi kommer att genomföra intervjuer med är polis, socialtjänst och åklagarmyndigheten.

Vi kommer att beröra teman under intervjun gällande barn, myndighetens eget arbete, samt samarbete mellan de ovanstående myndigheterna. Då vi önskar att det är ni som respondenter som leder vart intervjun går väljer vi att inte ge mer detaljer kring intervjuens upplägg.

Ifall ni har mer specifika frågor är ni välkomna att kontakta oss via mail eller telefon.

Vänliga Hälsningar

Anna Paulsson & Sofie Bennert

Bilaga 3

INTERVJUGUIDE

Definition av våld i nära relation → Både fysiskt och psykiskt våld.

Barnen → Bevittnar både fysiskt och/eller psykiskt våld

Tema 1 → Barnet och dess ökade status

Hur skulle ni beskriva ett barnperspektiv?

Hur tycker ni att barnets position har förändrats?

Tema 2 → Respektive myndighet

Hur arbetar ni med barn som bevittnar våld i nära relation?

Konkreta exempel → fallbeskrivningar från varje myndighets eget arbete

Hur ser riktlinjerna ut?

Finns det intressekonflikter på arbetsplatsen gällande att säkerhetsställa arbetet för dessa barn? Om det finns, vilka är problemen?

Tema 3 → Samverkan och Samarbete

Finns en samverkan med andra myndigheter?

Hur ser samverkan ut? → Konkretisera

Finns det intressekonflikter mellan myndigheterna?

Ser ni att det finns några hinder för en fungerande samverkan? (Ekonomi, sekretess, lokal resp. nationell nivå, perspektivkonflikter)

Tema 4 → Hur pratar barnen om våldet?

Hur definierar barnen själva våld mellan föräldrar?

Vad anser dem är våld?

Bilaga 4

INTERVJUGUIDE KVINNOJOUREN

Berätta om vårt arbete med uppsatsen, fokus ligger på barn som bevittnar våld mellan närstående dock är dem inte direkt utsatta för våldet. Med våld menar vi både fysiskt och psykiskt våld.

Inledande frågor

Hur ser din tjänst ut på kvinnojouren? En typisk arbetsdag för dig?

Tema 1 → Organisationen

Hur arbetar ni med de barn som bevittnat våld i nära relation?

Finns det specifika riktlinjer för arbetet? Lokal resp. nationell nivå?

Konkreta exempel → fallbeskrivningar

Finns det intressekonflikter inom organisationen för att säkerhetsställa arbetet för barnen? Om det finns, vilka?

Tema 2 → Barnet och dess status

Vad tycker ni är ett barnperspektiv?

Tycker ni att barnets position förändrats? Hur?

Brottsoffer enligt socialtjänstlagen men inte enligt ”övrig” lag. Skär det sig här emellan i ert arbete?

Eventuellt HD fallet → hur arbetar ni för barns ökade status som brottsoffer?

Tema 3 → Samverkan och samarbete

Finns det ett samarbete med andra myndigheter? Vilka?

Hur ser samarbetet ut? → konkretisera

De myndigheter ni samarbetar med, tycker ni att det finns intressekonflikter mellan dessa i arbetet med barnen?

Kan ni se några hinder för en fungerande samverkan?

Tema 4 → Barn och deras upplevelse av våld

Hur definierar barnen själva våld mellan föräldrar?

Vad anser de är våld? Skilda definitioner från barn till barn?

Upplever ni att det döms hårdare i domstol när barn bevittnar våldet i jämförelse med att ”bara” kvinnan upplever våldet? Lag ändring p.8 kap.29 §2 brottsbalken